

Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech VII

The finds of interesting and new plants in the South Bohemian flora VII

Václav CHÁN, Martin LEPSÍ, Petr LEPSÍ, Milan ŠTECH & Alena VYDROVÁ
Jihočeská pobočka České botanické společnosti při AV ČR

Orobanche lutea Baumg. – záraza žlutá

Záraza žlutá je eurasijským druhem rozšířeným od západní Evropy až do Střední Asie. Roste na výslunných travnatých a křovinatých stráních, na půdách neutrálních až zásaditých s podkladem bazických hornin. Vyskytuje se roztroušeně v termofytiku, méně často v teplých oblastech mezofytika. Jejím hostitelem je druh *Medicago falcata*. Ojediněle se záraza žlutá vyskytuje v polích jako parazitický plevel na vojtěšce.

V celé jižní polovině Čech na jih od Prahy chybí (ZÁZVORKA in SLAVÍK 2000). Je však rozšířena na jižní Moravě, odkud zasahuje do Moravského podhůří Vysočiny. S tímto rozšířením souvisí i nově nalezená lokalita na Českomoravské vrchovině (67.) u obce Krasonice (6859d): opuštěný, křovinami zarostlý vápencový lom z. od Maškova Mlýna na pravém břehu Želetavky jv. od obce, roztroušeně, ca 520 m n.m. (leg. J. Švarc, rev. J. Zázvorka). Hostitelem byl druh *Medicago falcata*. Společně zde rostly: *Agrimonia eupatoria*, *Bupleurum falcatum*, *Centaurea rhenana*, *Cerintho minor*, *Erigeron serotinus*, *Salvia verticillata*, *Verbascum austriacum* aj. V Červeném seznamu cévnatých rostlin České republiky (HOLUB & PROCHÁZKA 2000) je záraza žlutá zařazena mezi ohrožené taxony (C3).

Parietaria officinalis L. – drnavec lékařský

Původní areál rozšíření drnavce se nachází ve Středozeří, odkud druh proniká do západní, střední a východní Evropy, dále na východ až po severní Írán. V České republice není drnavec lékařský původní (archeofyt). Vyskytuje se zvláště v severní polovině Čech a na severovýchodní a jižní Moravě. Těžištěm výskytu je planární a kolinní stupeň, vzácně vystupuje do submontánního stupně.

V literatuře je tento druh z jižních Čech uváděn pouze z Tábora (CHRTEK in HEJNÝ & SLAVÍK 1988). Zda se *Parietaria officinalis* na lokalitě dosud vyskytuje, není autorům známo.

Druh roste v lužních lesích, vlhkých křovinách pod skalami, ve vinicích, starých rozbořených stavbách, u starých zdí, v městských a hradních příkopech, na rumišťích, v zahradnických závodech apod. Dává přednost stinným vlhkým stanovištím s půdou bohatou na živiny. Vyskytuje se ve společenstvech svazu *Alno-Ulmion*, *Sambuco-Salicion capreae*, *Galio-Alliarion* a *Arction lappae* (HEGI 1913). V minulosti bylo hlavní příčinou šíření používání drnavce jako léčivé byliny na snižování teploty a jako močopudného prostředku. Dále se pěstoval jako prostředek k odpuzování moučných červů (HEGI 1913). Nová lokalita byla nalezena ve fytochorionu Blanský les (37j.) u osady Krasetín u Holubova (7151b): statek na z. okraji osady, 48° 52' 58" N, 14° 18' 5" E; 572 m n. m.; 30. 7. 2000, (leg. P. a M. Lepší). Lokalita je výškovým maximem druhu v ČR (cf. CHRTEK in HEJNÝ & SLAVÍK 1988). *Parietaria officinalis* roste v pásu 15 × 0,5 m (ca 11 trsů) při zdi stavení, jeden trs se nacházel na nedaleké navážce. Zavlečení souvisí s přepravou koní,

kteří se na statku chovají, či s pěstováním drnavce jako léčivé byliny. Doprovodné druhy tvoří *Ballota nigra*, *Artemisia vulgaris*, *Armoracia rusticana*, *Plantago major*, *P. lanceolata*, *Polygonum aviculare* agg., *Aegopodium podagraria*, *Lolium perenne*, *Poa annua*, *Amoria repens*. Doklad je uložen v herbáři P. Lepšího.

***Phelipanche purpurea* (Jacq.) Soják subsp. *purpurea* – mordovka nachová pravá**

Mordovka nachová pravá je eurasijským druhem s rozsahem rozšíření od pobřeží Atlantiku až po Střední Asii. Je světlomilným xerotermním prvkem rostoucím v České republice vzácně v termofytiku a zčásti i v mezofytiku. Největší soustředění lokalit je v Českém středohoří a v blízkých Doupovských vrších. Hostitelem tohoto taxonu jsou u nás různé druhy rodu *Achillea* (ZÁZVORKA in SLAVÍK 2000). V Červeném seznamu cévnatých rostlin České republiky (HOLUB & PROCHÁZKA 2000) je tento druh zařazen mezi kriticky ohrožené taxony (C1).

V roce 1989 byl výskyt mordovky nachové pravé poprvé zaznamenán v jižní části Čech ve Středním Povltaví (41.) u obce Oslov (6551c): skalnaté křovinaté svahy průlomového údolí Vltavy na levém břehu vsv. od obce, pouze 1 exemplář, ca 390 m n.m. (leg. V. Skalický, rev. J. Zázvorka). Toto naleziště je asi nejvýznamnější k jihu vysunutou lokalitou druhů skalních stepí s výskytem např. *Potentilla arenaria*, *Centaurea triumfetti*, *Lactuca viminea*. Mordovka zde parazitovala na *Achillea tanacetifolia*.

***Rubus wimmerianus* (Sudre) Spribile – ostružiník sivofialový**

Ostružiník sivofialový je rozšířen pouze ve východní části střední Evropy. Vedle výskytu v České republice je druh znám ještě z Polska a Slovenska. Z Moravy přesahuje do pohraničního území Dolních Rakous (HOLUB in SLAVÍK 1995). V Čechách je výskyt tohoto taxonu omezen na severovýchodní část. Vyskytuje se převážně v mezofytiku. Vyhledává lesní okraje, lemy, lesní světliny.

První výskyt v jižní části Čech byl zaznamenán v roce 1965 na Českomoravské vrchovině (67.) u osady Pusté Lhotsko u Budíkova (6458a): světlý bor na s. straně Bukové skály sz. od osady (leg. A. Čábera CB, det. K. Kult, rev. B. Trávníček). V roce 1997 byl ostružiník sivofialový nalezen v Budějovické pánvi (38.) u obce Heřmaň (6750d): lesnatý vrch Zlatá hora (kóta 461,2) sz. od obce, blíže silnice směr Humňany v jv. části lesa, 430 m n.m. (leg. V. Žíla a V. Chán, det. J. Holub). Další lokality: Křemžské hadce (37k.), Křemže (7051d): lesnatý Chlumečský vrch (kóta 610,4) sz. od obce (leg. P. a M. Lepší 2000, det. B. Trávníček); Třeboňská pánev (39.), Nová Ves u Sedla (6956a): při rozcestí ca 1 km v. od osady (leg. K. Boublík 2000, det. B. Trávníček).

Summary

The first records of taxa *Orobancha lutea* and *Phelipanche purpurea* subsp. *purpurea* are reported from South Bohemia. New localities of rare species *Parietaria officinalis* and *Rubus wimmerianus* are presented too. The world distribution and the distribution in the Czech Republic are explained for each species. The detailed distribution in the South Bohemia and ecology remarks are presented too.

Literatura

- HEGI G., 1913: Illustrierte Flora von Mittel-Europa. Band VI. Teil 1. – J.F. Lehmanns Verlag, München.
- HOLUB J., 1995: Rubus L. – ostružiník. – In: SLAVÍK B. (ed.): Květena ČR, Vol. 4, pp. 54-206, Academia, Praha.
- HOLUB J. & PROCHÁZKA F., 2000: Red List of vascular plants of the Czech Republic – 2000. – *Preslia*, Praha, 72: 187-230.
- CHRTEK J., 1988: Urticaceae Juss. – kopřivovité. – In: HEJNÝ S. & SLAVÍK B. (ed.): Květena ČSR, Vol. 1, pp. 530-539, Academia, Praha.
- ZÁZVORKA J., 2000: Orobanchaceae Vent. – zárazovité. – In: SLAVÍK B. (ed.): Květena ČR, Vol. 6, pp. 477-513, Academia, Praha.

Došlo: 12.4.2001

Adresy autorů: Václav CHÁN
Dr. J. Fífky 867
CZ - 386 01 Strakonice

Ing. Martin LEPŠÍ
Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích
Dukelská 1
CZ - 370 51 České Budějovice

Petr LEPŠÍ
Zlatá Koruna 113
CZ - 381 01 Český Krumlov

Dr. Milan ŠTECH
Biologická fakulta
Jihočeské univerzity
Braníšovská 31
CZ - 370 05 České Budějovice

RNDr. Alena VYDROVÁ
Správa CHKO Blanský les
Vyšný 59
CZ - 381 01 Český Krumlov